

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Pierii Valeriani Bellunensis Hieroglyphica, Sive De
Sacris Ægyptiorum Aliarumque Gentium Literis,
Commentariorum Libri LVIII**

Valeriano, Pierio

[Lipsiae] ; Francofurti Ad Moenum, 1678

Institutio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14259

A quemq; igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur, quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Jacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham ubique locorum se morigerum & obsequentem Deo præbuerit, moralem innuit. Isaac, dum scientiæ puteos fodit, profunda que & abdita quæque rimatur, naturæ indicat Philosophiam. Contemplationis vero munus Jacob ostendit, tum ex ipso nomine, quod Israel ob divinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem, quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspecta cæli castra, Dei sedes & Angelorum vias, scælas quippe à terris in cælum usque surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quam Græci, Latini que Theologi plurima disputarunt. Quinetiam ipsa elementorum natura, quandam *per quatuor elementorum naturam scientiæ figuram* illiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet. una cum aqua, inde aër & æther, quorum elementorum natura scientiæ figuram ostendit. Quinetiam ipsa elementorum natura, quandam illiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet. una cum aqua, inde aër & æther, quorum elementorum natura scientiæ figuram ostendit. Quinetiam ipsa elementorum natura, quandam illiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet. una cum aqua, inde aër & æther, quorum elementorum natura scientiæ figuram ostendit.

B varios aut hortentur ad imitandum, si præclara sint, aut absterrent à perperam factis, si male tractata male ceciderint. Hoc vero amplius, aquæ variis ventorum flatibus agitata, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obviam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit, atque pars hæc illa est, quam Ethicæ Græci dicunt, quam unusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & universo demum mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori undequaque circumfusus est aër, atque una cum duabus, quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia, quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum usque cælum, ut multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ divinæ contemplatio, quam Græci Theologiam nominant, ultra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem divisione, Dialectica non immerito præterita est, cum ea minime particularis scientia esse videatur, sed tanquam spiritus harum unicuique partium insita, coalitave: per eam enim historiam scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturæ vim perscrutamur, per eam demum ipsam divinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, uti superius dictum, etiam illi, qui disciplinas ad elementorum similitudines diviserunt, Dialecticam, utpote quæ cujuslibet institutionis ministra sit, in partem non admifere.

DE IIS, QUÆ PER COELUM ROREM PLUVIAM ET ALIQUOT
AQUARUM GENERA SIGNIFICANTUR.

CAP. XIII.

Agyptii quidem de disciplinis hoc modo in univèrsum differere consueverunt. Quatuor vero illas, Arithmeticam per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam, per dentes IIII. lingua percussos: Astrologiam, per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quod aliis ea commentariis sunt à nobis explicata. Atque ut susceptum semel negotium peragamus, quamvis alia nunc circumacti via eandem tamen metam contingere procurabimus.

D Theologi siquidem nostri cum antiqua Ægyptiorum dictata conspexissent, qui cælum imbre rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituisent, Mosemque ex ea, quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim usum animadvertent, ea multa, quæ de pluviiis, de fontibus, de fluminibus, de mari, deque aquis reliquis passim in Divinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes, post Ægyptiacas illas explicare congruum existimavi.

INSTITUTIO. CAP. XIV.

Ut igitur præfati sumus, cælum Ægyptii rore pluviam cum pinxissent, disciplinam institutionis, quæ laborem & operam intelligebant: mira etenim est utriusque rei similitudo. Nam veluti *Roris & disciplinæ similitudo.* ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcumque molliri apta sunt, humectat, pascit,

pascit, & liberaliter educat: contra vero in iis, quæ natura proprietateq; sua obdurata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituentibusque evenit, quorum ii, qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: contra vero si plumbeum & obtusum, atque honestis artibus & disciplinis aversum, insititue aggrediaris, nihil profus efficias: invita siquidem Minerva nihil recte fieri, dicere potest, ut apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nata naturam, frustra omnino laborabit, sed idonei fundi compos, latissima frugis opulenta latabitur. Sane Pindarus ejus rei, quæ plurimum ad fecunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & ut latius proveniant efficit: ita virtus dignis Poëtarum scriptis commendata mirificum suscipit incrementum: laudatam enim virtutem crescere, vulgo etiam dicitur: contra vero loca, quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimum infœcunda sunt. Et Divinæ literæ ubi agri cupidiam sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare volunt, in aquosum dicunt, ut Psalmo 77. *Exacerbaverunt altissimum in inaquoso*: eodemque modo sæpius. Quod vero facit ad doctrinam sapientia ve significatum, in iisdem literis, cum Psalmographus de stirum in Adventu Christi promptuarium illud vaticinationis domum prævideret, neq; divinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. 106. terram frugiferam in falsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano prælegit. Marina autem aqua *ἁρνευγὰρ* Homero dicitur, quod nullum ex ea fructum possis decerpere, propterea quod adeo est falsuginosa,

Lib. de arte poet.

Irrigationi: miiis laudatio.

Infrugiferam in regum fructum significat.

DOCTRINA GENTIUM. CAP. XV.

Ejusdem falsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significat: propterea quod sine fructu esset, propter rerum quæ sacris ejusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neque quidem humanis hostiis abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, sceleraque ac turpitudinem omnem diis etiam suis adscribebant: quorum exemplo lascivire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quam mera lascivia; profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, piis vero *syncerisq;* invisa & amarissima. Forte autem Herculis columna in habitabilis terræ finibus erecta, virtutis documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad undarum molliem atq; lasciviam dilabendum. In has autem aquas Abacuc Propheta armentum à Deo inducendum canit: accessurum quippe cultum, & polituram, hoc est, Apostolos per omnem terrarum orbem profecturos, qui omnia committigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaque redderent, amaritudinem omni dulcium aquarum corrigio delinita.

Herculis columna.

DOCTRINA COELESTIS. CAP. XVI.

Pindarus plerisq; locis hieroglyphico utitur hoc dicendi genere, ut cum canit, *χαριτων ἀροται* *καὶ ἰσὴν δροσω*, hoc est, optimo pulcherrime Gratiarum rore irrigant, id quod odorum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, ut denique per rorem eloquentiæ leporem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cum Mosem audimus cælum ad audienda, quæ loquitur, ac terram etiam ipsam invitantem, doctrinamq; suam uti pluviam concrefcere augurantem, eloquium uti rorem pluere meditantem, esseque quasi imbrem & stillicidia super herbam & gramina, quæ manibella sunt doctrinæ coelestis symbola? Quin & Angelici chori Aquæ vocabulo designantur, ut Psalmo: *Et aqua, quæ super oculos sunt, laudent nomen Domini*. Unusquisque autem Prophetarum simulacros adaperuit, terram irrigat universam. hoc est, ut interpretatur Adamantius, disciplinam in aures, & in corda hominum infundit. Davides autem noster per lignum propter aquarum fluentia plantarum, fertiferum & opportuno proventu lætum reddi, hominem intelligit, qui divina præcepta susceperit, quibus ingenia non aliter quam plantæ aquis irrigantur. Sane Moyse divinitus ab aqua nomen inditum facile crediderim, qui uberrima divinarum humanarumque rerum omnium doctrina mortale genus in æterna esset secula instituturus. Moys enim Aegyptiis aqua dicitur, quamvis eventus nominis causam dederit, quod à Thamara Pharaonis filia ex profuente, in quem à parentibus acerbillimi edicti regii metu projectus erat, Divinæ ita providentiæ commendatus, in cistula jacens exemptus esset.

Symbola coelestis doctrina. Psal. n.

Moyse enim aqua, licum, vel assumptum de aqua sonat.